

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення вченої ради університету
29 квітня 2020 року,
Протокол № 8
проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

29 квітня 2020 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ»
для підготовки фахівців на першому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 293 Міжнародне Право
галузі знань 29 Міжнародні відносини
за денною формою навчання

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 2
2. Заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 9
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 9
4.2. Аудиторні заняття	10
4.3. Самостійна робота студентів	– 10
5. Методи навчання та контролю	– 10
6. Схема нарахування балів	– 10
7. Рекомендована література	– 10
7.1. Основна література	– 11
7.2. Допоміжна література	– 11
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 13

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 29	Міжнародні відносини
2. Код і назва спеціальності	– 293	Міжнародне право
3. Назва спеціалізації	–	не передбачена
4. Назва дисципліни	–	Інституційне право Європейського Союзу
5. Тип дисципліни	–	обов'язкова
6. Код дисципліни	–	ОДПП 1.2.11.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9. Курс / рік навчання	–	третій
10. Семестр	–	п'ятий
11. Обсяг вивчення дисципліни:		
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,5 / 105	
2) денна форма навчання:		
аудиторні заняття (годин)	– 50	
% від загального обсягу	– 47,6	
лекційні заняття (годин)	– 30	
% від обсягу аудиторних годин	– 60	
семінарські заняття (годин)	– 20	
% від обсягу аудиторних годин	– 40	
самостійна робота (годин)	– 55	
% від загального обсягу	– 52,3	
тижневих годин:		
аудиторних занять	–	
самостійної роботи	–	
3) заочна форма навчання:		не передбачена
аудиторні заняття (годин)	– -	
% від загального обсягу	– -	
лекційні заняття (годин)	– -	
% від обсягу аудиторних годин	– -	
семінарські заняття (годин)	– -	
% від обсягу аудиторних годин	– -	

самостійна робота (годин)	– -
% від загального обсягу	– -
тижневих годин:	-
аудиторних занять	– -
самостійної роботи	– -
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ОДПП 1.2.3. Історія міжнародного права; ВДПП 2.2.1. Вступ до спеціальності «Міжнародне право».
2) супутні дисципліни	– немає
3) наступні дисципліни	– ОДПП 1.2.14. Матеріальне право Європейського Союзу; ВД 2.2.18. Право зовнішніх зносин;
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<u>Загальні компетентності</u>
	ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК-9. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність. ЗК-11. Здатність працювати в міжнародному контексті.
	<u>Спеціальні компетентності</u>
	СК-1. Здатність розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, форми та способи їх реалізації, типи та види міжнародних акторів, їх роль в сучасних міжнародних відносинах та міжнародній політиці. СК-2. Вміння характеризувати природу та джерела зовнішньої політики держави, еволюцію підходів до формування та здійснення зовнішньої політики, принципи організації системи зовнішньої політики та функціонування інститутів зовнішньої політики. СК-3. Здатність захищати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів. СК-5. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм. СК-5. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію явищ міжнародного життя на основі міжнародно-правових норм. СК-6. Уміння надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, національного права України та інших держав; визначати юридичні ризики тих або інших зовнішньополітичних або зовнішньоекономічних ініціатив, підбирати шляхи їхньої мінімізації. СК-7. Здатність до юридичного супроводу основних видів зовнішньоекономічних операцій і міжнародної економічної взаємодії. СК-10 Уміння дотримуватися основних норм дипломатичного та

	ділового етикету, здатність враховувати фундаментальні особливості культури та менталітету представників іноземних держав. СК-13 Уміння розуміти особливості міжнародно-правових явищ, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного права. СК-14 Здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.
Результати навчання	ПРН-10 Уміння передбачати широкі загальносуспільні наслідки укладання міжнародного договору або вчинення іншої дії дипломатичного або міжнародно-правового характеру, прийняття внутрішньодержавних нормативно-правових актів. ПРН-11 Уміння вести формальну та неформальну ділову бесіду у сфері міжнародних відносин і зовнішньої політики ПРН-12 Здатність на професійному рівні брати участь у фахових дискусіях із міжнародно-правових і загально юридичних питань; поважати опонентів та їхню позицію ПРН-13 Уміння пояснювати природу та зміст основних міжнародно-правових явищ і процесів. ПРН-14. Здатність демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу; ПРН-16 Здатність надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів на національному і міжнародному рівнях у різних правових ситуаціях

<i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:</i>	
<i>1. Знання</i>	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати концепції формування політичного союзу в Європі в середні віки та новий час;
1.2)	розкривати головні засади, цілі, завдання та принципи ЄС;
1.3)	описувати основні угоди (договори) на яких базувалося функціонування ЄС;
1.4)	характеризувати функції та повноваження вищих органів влади в системі інститутів Європейського Союзу;
1.5)	описувати загальні засади та принципи побудови і функціонування інституційної системи Європейського Союзу;
<i>2. Розуміння</i>	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть інституційної системи Європейського Союзу;
2.2)	обговорювати специфіку передумов і причин європейської інтеграції;
2.3)	класифікувати нормативно-правові акти інститутів ЄС і їх різновиди;
2.4)	ідентифікувати принципи пропорційності і субсидіарності в діяльності інститутів ЄС;
2.5)	пояснювати можливості та умови призупинення прав членства в ЄС.
<i>3. Застосування знань</i>	

<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) виявляти причини і цілі введення громадянства Союзу;
3.2) застосовувати особливості прямої дії Договору про Європейський Союз, регламентів і директив Співтовариства;
3.3) визначати юридичну силу нових джерел права ЄС.
3.4) передбачати сферу застосування процедури співпраці при прийнятті нормативних правових актів.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) дискутувати щодо реформування Європейського Союзу на основі положень Амстердамського і Ніщцького договорів;
4.2) досліджувати Лісабонський договір 2007 року та аналізувати оновлену процедуру діяльності Ради ;
4.3) дискутувати щодо місця Європейського парламенту в системі органів ЄС;
4.4) порівнювати поняття «європейське право», «право ЄС»;
4.5) виділяти повноваження Ради ЄС щодо формування органів і призначенню посадових осіб Європейського Союзу.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) аргументувати доцільність розширення компетенції ЄЕС;
5.2) формулювати підстави і наслідки припинення громадянства ЄС;
5.3) узагальнювати основні принципи поділу влади в системі інститутів Європейського Союзу;
5.4) систематизувати основні особливості реалізації законодавчих, фінансових та контрольних повноважень Європарламенту.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) пояснювати доцільність делегування Європейській Комісії додаткових повноважень;
6.2) оцінювати вплив законодавчих актів ЄС на формування національного законодавства його держав-членів;
6.3) проводити аналіз ефективності інвестиційної діяльності ЄІБ.
6.4) співвідносити повноваження між ЄС і державами-членами
6.5) оцінювати вплив актів ЄС, що не мають обов'язкової сили, на розвиток правовідносин.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) пропонувати практичне втілення ідеї європейської інтеграції, основні концепції євроінтеграції;
7.2) розробляти схеми, таблиці, діаграми з євроінтеграційної проблематики;
7.3) пропонувати хронологічні особливості та найбільш характерні ознаки європейської інтеграції;
7.4) складати аналітичні довідки, пропозиції щодо політики у сфері європейської інтеграції.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основні етапи розвитку та формування Європейських співтовариств та Європейського Союзу

Передумови і причини європейської інтеграції. Концепції формування політичного союзу в Європі в середні віки та новий час. «Пан-європейська» ідея.

Європейський Союз вугілля та сталі (ЄСВС): передумови створення; «План Шумана». Паризький Договір. Загальний ринок вугілля і сталі. Інститути ЄСВС: Верховний Орган, Рада, Суд, Асамблея.

Європейські Співтовариства. Договір про Європейське Співтовариство з Атомної Енергії (Євратом), Договір про Європейський Економічне Співтовариство (ЄЕС). Цілі і завдання ЄЕС, загальний ринок, порядок і етапи його формування. Інститути ЄЕС: Асамблея, Суд, Комісія, Рада.

Урочиста декларація про Європейський Союз 1983 р.

Єдиний Європейський Акт 1986 р. Розширення компетенції ЄЕС. Зміни інституційного механізму Європейських співтовариств, розширення повноважень Європарламенту. Правова інституціоналізація Європейської ради.

Договір про Європейський Союз 1992 року (Маастрихтський договір): порядок підготовки і підписання, зміст. Перетворення Європейського Економічного Співтовариства в Європейське Співтовариство. Європейські співтовариства як основна частина в структурі Європейського Союзу. Реформування Європейського Союзу на основі положень Амстердамського і Ніщцького договорів. Лісабонський договір 2007 року.

Тема 2. Правова природа Європейського Союзу як політико-правового утворення

Юридична природа та правосуб'єктність ЄС.

Поняття компетенції Європейського Союзу. Предмети ведення і повноваження, правові джерела компетенції Європейського Союзу.

Поділ повноважень між ЄС і державами-членами. Принцип передачі повноважень. Принципи пропорційності і субсидіарності.

Територія ЄС. Офіційні мови ЄС. Офіційні символи ЄС.

Головні засади, цілі, завдання та принципи ЄС на сучасному етапі. Склад і умови членства в ЄС. Історія розширення ЄС. Порядок прийому нових членів. Можливість і умови призупинення прав членства.

Brexit: передумови та наслідки для ЄС. Співпраця Великобританії та ЄС після Brexit: політична, економічна, інституційна, правова складова.

Тема 3. Громадянство Європейського Союзу

Причини і цілі введення громадянства Союзу. Громадянство ЄС і громадянство держав-членів.

Порядок набуття, статус, політико-правові наслідки громадянства ЄС.

Підстави і наслідки припинення громадянства ЄС.

Тема 4. Інститути та органи Європейського Союзу: загальні положення

Інституційна система Європейського Союзу. Поняття інституту Європейського Союзу. Ознаки інституту. Інститути та інші органи Європейського Союзу. Єдність інституційної системи Європейського Союзу. Класифікація інститутів. «Політичні» і «неполітичні» інститути. Принцип поділу влади в системі інститутів Європейського Союзу. Система інституцій та органів ЄС.

Загальні засади та принципи побудови і функціонування інституційної системи Європейського Союзу (новели Лісабонського договору). Принцип субсидіарності і пропорційності в діяльності інститутів ЄС. Співвідношення повноважень інститутів Союзу, взаємодоповнюваність і співробітництво інститутів Європейського Союзу.

Адміністративний апарат ЄС. Європейська публічна (цивільна) служба і її статус. Умови і

порядок заміщення посад, проблема ефективності адміністрації.

Тема 5. Правовий статус Європейської ради

Європейська рада - вищий орган політичної координації в рамках Союзу. Причини створення, правова інституціоналізація Європейської ради. Європейська рада і Рада Європейського Союзу. Склад і порядок формування Європейської ради. Порядок скликання і проведення засідань. Голова Європейської ради. Повноваження Голови Європейської ради. Функції та повноваження Європейської ради. Висновки Європейської Ради та порядок їх реалізації. Спеціальні повноваження Європейської ради.

Тема 6. Особливості функціонування Ради Європейського Союзу

Місце Ради ЄС в системі органів Європейського Союзу. Склад і порядок формування. Загальна і спеціальна Рада. Внутрішня організація (Комітет постійних представників, робочі групи, генеральний секретаріат). Пост голови Ради і порядок його заміщення. Порядок роботи та прийняття рішень. Способи прийняття рішень в Раді. Особливості прийняття актів в Раді на підставі одноголосно прийнятого рішення і кваліфікованої більшості. «Виважене» голосування. Лісабонський договір 2007 року і реформа процедур діяльності Ради. Функції та повноваження Ради: обсяг і зміст. Повноваження в сфері законодавчої і виконавчої влади. Повноваження щодо формування органів і призначенню посадових осіб Європейського Союзу. Зовнішньополітичні та інші повноваження Ради. Відповідальність Ради.

Тема 7. Європейський парламент

Місце Європейського парламенту в системі органів ЄС. Склад, порядок обрання депутатів. Правовий статус депутатів Європарламенту. Депутатські фракції (політичні групи). Правове положення європейських політичних партій (Регламент Європейського парламенту). Керівні органи і посадові особи Європарламенту: голова, конференція голів, бюро, квестори і ін. Парламентські комісії. Порядок роботи Європарламенту. Сесії і загальні парламентські процедури. Способи прийняття рішень. Функції та повноваження Європарламенту (в сфері законодавчої, виконавчої влади та ін.). Особливості реалізації законодавчих, фінансових та контрольних повноважень Європарламенту. Повноваження Європарламенту за призначенням органів і посадових осіб ЄС і на міжнародній арені. Юридична і політична відповідальність Європарламенту і його членів. Депутатський імунітет.

Тема 8. Правовий статус Європейської комісії.

Місце комісії в системі органів Союзу. Склад Комісії та його реформа на сучасному етапі. Порядок формування Комісії. Правовий статус членів Комісії, гарантії їх незалежності. Голова Комісії, його основні повноваження. Правове становище заступників голови і комісарів ЄС. Генеральний директорат і інші структурні підрозділи Комісії. Повноваження Комісії в сфері виконавчої і законодавчої влади. Повноваження з контролю за дотриманням права Європейського Союзу та притягнення до відповідальності порушників. Право законодавчої ініціативи і особливості його реалізації в рамках ЄС. Делегування Комісії додаткових повноважень. Політична відповідальність Комісії

Тема 9. Інститути судової влади Європейського Союзу

Судова система Європейського Союзу: загальні принципи побудови. Структура і функції Суду Європейського Союзу. Статут Суду Європейського Союзу. Суд - головний судовий орган ЄС. Склад і порядок формування Суду. Особливості статусу генеральних адвокатів. Гарантії незалежності членів Суду.

Пленум і палати Суду. Керівні посадові особи, секретар і апарат Суду.
Організація роботи і прийняття рішень. Особливості процедури в Суді. Основні процесуальні стадії, їх цілі та зміст. Принцип таємниці дорадчої кімнати.
Юрисдикція Суду. Справи прямої юрисдикції. Преюдиційні запити національних судів.
Попередній контроль міжнародних угод ЄС і інші категорії справ, що розглядаються Судом.
Правовий статус Загального суду. Порядок оскарження рішень суду.
Спеціалізовані судові палати. Порядок створення судових палат і наділення їх юрисдикційними повноваженнями. Оскарження рішень судових палат.

Тема 10. Система контрольних органів Європейського Союзу

Європейська рахункова палата. Склад і порядок формування Рахункової палати. Правовий статус аудиторів Рахункової палати. Внутрішня організація. Повноваження Рахункової палати і порядок їх реалізації.
Правовий статус Європейського омбудсмана. Порядок обрання Омбудсмана і припинення його повноважень. Повноваження Омбудсмана. Порядок звернення до Омбудсмана. Підстави і процедура розгляду Омбудсманом справ за фактами «порушення порядку управління» іншими органами ЄС.
Спеціалізовані контрольні органи Європейського Союзу (Європейське відомство по боротьбі з шахрайством, Європейський контролер із захисту даних і ін.).

Тема 11. Фінансові установи Європейського Союзу

Система фінансових установ Європейського Союзу, її основні елементи. Правове регулювання та контроль за діяльністю фінансових установ.
Правовий статус Європейського центрального банку (ЄЦБ). Функції та повноваження ЄЦБ. Європейська система центральних банків.
Європейський інвестиційний банк (ЄІБ): місце в організаційному механізмі ЄС, правовий статус. Основні напрямки інвестиційної діяльності ЄІБ. Керівні органи і посадові особи Банку.
Правове становище структурних фондів ЄС (Європейський соціальний фонд, та ін.).

Тема 12. Консультативні органи Європейського Союзу

Причини і цілі створення консультативних органів Європейського Союзу, особливості їх правового статусу. Основні і допоміжні консультативні органи.
Правове становище Економічного і соціального комітету і Комітету регіонів.
Європейське поліцейське відомство (Європол): місце в організаційному механізмі Європейського Союзу. Відносини Європолу з іншими органами Союзу. Цілі і предмети ведення Європолу. Категорії злочинів, підвідомчі Європолу. Порядок розширення предметної компетенції Європолу. Функції та повноваження Європолу. Органи і посадові особи держав-членів, відповідальні за взаємодію з Європолом (національні відділи, офіцери по зв'язку). Інформаційні системи Європолу. Керівні органи і посадові особи Європолу, порядок їх формування (призначення), правовий статус. Відповідальність Європолу.

Тема 13. Поняття та класифікація джерел права Європейського Союзу

Співвідношення понять «європейське право», «право ЄС». Право ЄС і міжнародне право. Право ЄС і національне право країн-членів. Принципи верховенства і прямої дії права ЄС. Особливості прямої дії Договору про Європейський Союз, регламентів і директив Співтовариства.
Система права ЄС. Джерела права ЄС. «Первинне» і «вторинне» право. Юридична сила джерел права ЄС.
Установчі акти і їх значення. Особливості правового режиму установчих актів, їх відмінність від міжнародних договорів і співвідношення з національними конституційними актами держав-членів.
Нормативно-правові акти інститутів ЄС і їх різновиди. Регламент, директива, рішення: поняття та правовий статус.

Судова практика як джерело права ЄС.

Акти ЄС, що не мають обов'язкової сили. Декларації (хартії), висновки, рекомендації та інші види юридичних актів.

Загальні принципи права ЄС, їх формування та значення.

Поняття спільного правового надбання (Acquis Communautaire) і його значення.

Відповідальність держав-учасників за порушення права Європейського Союзу

Поняття та значення гармонізації, уніфікації, адаптації та апроксимації законодавств ЄС.

Тема 14. Прийняття рішень в Європейському Союзі

Загальна характеристика механізму і основні різновиди прийнятих рішень. Еволюція процедури прийняття рішень.

Суб'єкти і учасники прийняття рішень. Роль інститутів, консультативних органів та допоміжного апарату. Система комітології і її значення.

Основні способи і процедури прийняття рішень. Консультативна процедура і її особливості.

Місце і роль консультативної процедури в прийнятті нормативно-правових актів.

Процедура співпраці при прийнятті нормативних правових актів. Сфера її застосування.

Учасники процедури. Особливості та основні етапи прийняття рішень.

Процедура спільного прийняття нормативних правових актів і її роль. Основні етапи процедури. Особливості проходження проектів нормативних актів і погоджувальна процедура.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	Усього	у тому числі				
Лекції		Сем. (прак).	Лаб ор.	Ін.зав.	СРС	
2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Основні етапи розвитку та формування Європейських співтовариств та Європейського Союзу	7	4	2	–	–	3
Тема 2. Правова природа ЄС як політико-правового утворення	7	2	1	–	–	4
Тема 3. Громадянство Європейського Союзу	6	2	1	–	–	3
Тема 4. Інститути та органи Європейського Союзу: загальні положення	7	2	2	–	–	3
Тема 5. Правовий статус Європейської ради	7	2	2	–	–	3
Тема 6. Особливості функціонування Ради Європейського Союзу	7	2	2	–	–	3
Тема 7. Європейський парламент.	7	2	2	–	–	3
Тема 8. Правовий статус Європейської комісії	7	2	2	–	–	3

Тема 9. Інститути судової влади Європейського Союзу	8	2	1	–	–	5
Тема 10. Система контрольних органів Європейського Союзу	8	2	1	–	–	5
Тема 11. Фінансові установи Європейського Союзу	8	2	1	–	–	5
Тема 12. Консультативні органи Європейського Союзу	8	2	1	–	–	5
Тема 13. Поняття та класифікація джерел права ЄС	8	2	1	–	–	5
Тема 14. Прийняття рішень в Європейському співтоваристві і Європейському Союзі	8	2	1	–	–	5
Всього годин:	105	30	20	–	–	55

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні, лабораторні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують індивідуальні завдання у вигляді рефератів.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

4.3.6. До самостійної роботи може бути зараховано участь у наукових та науково-практичних заходах із виступом, проходження онлайн тренінгів та курсів з тематики навчальної дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- складання порівняльних таблиць;
- презентація виконаних есе за завданою тематикою.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі іспиту.

Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Аракелян М. Р. Право Європейського Союзу : підручник / М. Р. Аракелян, М. Д. Василенко. О. : Фенікс, 2012. 390 с.
2. Грицаєнко Л. Л. Європейський Союз як організація sui generis // Публічне право.-2011. № 1. С.82 87 URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pubpr/2011_1/grucaenko.pdf.
3. Грицяк І. А. Правова та інституційна основи Європейського Союзу : робочий зошит до модуля. К. : Міленіум, 2009. 284 с.
4. Дахно І.І. Право Європейського Союзу: навч. посіб. К.: Центр учб. літ., 2018. 415 с.
5. Европейское право: Учебник для вузов / Под общ. ред. д. ю. н., проф. Л. М. Энтина. М.: Норма, 2014. 720 с.

6. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / за заг. ред. І. В. Яковюка. К. : Право України ; Х. : Право, 2013. 208 с.
7. Кондратюк С. Лісабонський договір і формування спільного європейського простору. *Віче : Теоретичний і громадсько-політичний журнал*. 2011. № 2. С. 2-4.
8. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз : історія і засади функціонування : посіб./ за ред. Л. В. Губерського. К. : Знання, 2009. 751 с.
9. Корнієвський О. Європейський Союз. URL: <http://www.niisp.org.ua/defa~123.php> - Назва з екрану.
10. Основи права Європейського Союзу : підручник / Т. М. Анакіна та ін. ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків, нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : Право, 2018. 456 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Антонюк Н., Утко Г. Трансформація системи прийняття рішень як передумова ефективного функціонування ЄС. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Політологія. Соціологія. Філософія*. 2010. Вип. 15. С. 121–125.
2. Ануфрієв М. І., Кісілевич-Чорнойван О.М. Розвиток компетенції європейського союзу. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право*. 2018. Вип. 5. С. 170-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/snslnp_2018_5_37.
3. Баклан О. В. Еволюція правосуб'єктності Європейського Союзу щодо сфери економіки та підприємництва держав—членів ЄС: спрямування та принципи. *Правова інформатика*. 2014. № 2. С. 106—112.
4. Бережна К. В. Європейська комісія в інституційному механізмі Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. Вип. 6. С. 126-131.
5. Бережна К. В. Зміни в інституційному механізмі Європейського Союзу відповідно до Лісабонського договору. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 2. С. 153–156. URL : http://www.lsej.org.ua/2_2016/45.pdf.
6. Бережна К. В. Імплементация принципу субсидіарності інститутів Європейського Союзу в національне адміністративне законодавство. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юридичні науки». 2015. № 5. С. 96–98.
7. Бережна К. В. Класифікація принципів організації та діяльності інститутів Європейського Союзу. *Актуальні проблеми держави і права : збірник наукових праць*. 2016. Вип. 77. С. 15–21.
8. Бережна К. В. Проблема міжнародної правосуб'єктності Європейського. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2012. Вип. 3. С. 8-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2012_3_4.
9. Бережна К. В. Європейська комісія в інституційному механізмі Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2015. Вип. 6. С. 126-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvu_2015_6_20.
10. Вархов Г.В. Структура, повноваження та особливості діяльності Європейського парламенту. *Прикарпатський вісник НТШ*. Думка. 2014. № 3. С. 82-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvntsh_2014_3_10.
11. Голосніченко Д. І. Європейська рада, Рада ЄС, Європарламент: розподіл повноважень. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право*. 2012. № 3. С. 151-155. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2012_3_29.
12. Димінська О.Ю. Особливості європейського правопорядку в системі міжнародних, регіональних та національних правопорядків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2016. №3. С. 218-220.

13. Димінська О.Ю. Правова природа окремих принципів договірної права ЄС. *Університетські наукові записки*. 2016. № 2 (58). С. 213-219.
14. Димінська О.Ю. Проблеми визначення компетенції ЄС для здійснення уніфікації європейського договірної права. *Університетські наукові записки*. 2015. №2 (54). С. 250-257.
15. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / за заг. ред. І. В. Яковюка. К. : Право України ; Х. : Право, 2013. 208 с.
16. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу (2010/С 83/01). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_b06.
17. Пістракевич О. Рада міністрів як поліфункціональний орган Європейського Союзу. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2013. № 2. С. 192-200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2013_2_26.
18. Форманюк В. В. Система джерел права Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 83-88. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2015_2_25.
19. Шпакович О. М. Роль суду Європейського Союзу в становленні та розвитку європейського права. *Українсько-грецький міжнародний науковий юридичний журнал «Порівняльно-правові дослідження»*. 2009. № 1 С. 58-63 URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/18347>.
20. Янковський С.А. Правова сутність інституту громадянства ЄС. *Право і безпека*. 2011. № 4. С. 28. С. 28–32.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://eur-lex.europa.eu/>
2. <https://europa.eu/>
3. <http://www.europarl.europa.eu/>
4. <http://www.consilium.europa.eu/>
5. <http://www.consilium.europa.eu/>
6. <http://ec.europa.eu/>
7. <http://curia.europa.eu/>
8. <http://www.ecb.europa.eu/>
9. <http://www.eca.europa.eu/>
10. https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk

Розробники робочої програми :

викладачі дисципліни – в.о. старшого викладача кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук

_____ В. А. Романюк

15 березня 2020 року

завідувач кафедри міжнародного та європейського права, кандидат юридичних наук, доцент

_____ О. Ю. Черняк

15 березня 2020 року

Схвалено кафедрою міжнародного та європейського права

17 березня 2020 року, протокол № 8.

Завідувач кафедри _____ О. Ю. Черняк

17 березня 2020 року

Декан юридичного факультету, доцент кафедри кримінального права та процесу, кандидат юридичних наук

_____ С. А. Крушинський

17 березня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 27 квітня 2020 року, протокол № 6.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

27 квітня 2020 року

Обліковий обсяг програми – 0,72 ум.др.арк.

Оновлення робочої програми:

Викладач дисципліни – асистентка кафедри міжнародного та європейського права

_____ Алла КІРИК

27 серпня 2021 року

Схвалено кафедрою міжнародного та європейського права 27 серпня 2021 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри _____ Олена ЧЕРНЯК

27 серпня 2021 року